

Sergi: Sophie Calle. Son Kez, İlk Kez

SSM, “Son Kez, İlk Kez” ile Sophie Calle’i ağırlıyor. “Görmek” duyusunun başrolde olduğu sergi, ziyaretçileri sarsıcı bir yolculuğa çıkarıyor

Sabancı Üniversitesi Sakıp Sabancı Müzesi (SSM), bienal ile eşzamanlı açılan “Son Kez, İlk Kez” adlı sergisinde, Newsweek tarafından günümüzün en önemli 10 çağdaş sanatçısı arasında gösterilen, dünyaca ünlü Fransız sanatçı **Sophie Calle**’i ağırlıyor. Sophie Calle, SSM ile gerçekleştirdiği özel proje için, merceğini bu defa ülkemize, milyonlarca İstanbullu arasından seçtiği bir grup insana çeviriyor. Sanatçı, Sony ve Teknosa’nın teknoloji sponsorluğuyla gerçekleştirilen sergide; görme engelli kişilerin “gördükleri” son anın yanı sıra, daha önce siyaset, akademi ve sanat dünyasından pek çok kişinin dikkatini çeken, “İstanbul’da yaşayıp denizi görmemiş insanlar” konusunu, özgün bakış açısıyla inceliyor.

SSM’nin ziyaretçilerini, sarsıcı, duygu dolu ve gerçek bir yolculuğa çıkardığı, 3 bölümden oluşan “Son Kez, İlk Kez”, 17 Eylül-31 Aralık 2011 tarihleri arasında gerçekleştiriliyor. Sophie Calle bu çalışmasıyla, sanatseverleri, üzerinde hiç düşünülmemeyen, varlığı hiç sorgulanmayan “görme” yetisinin farklı boyutlarını düşünmeye davet ediyor.

Sophie Calle, serginin **Son İmge** isimli ilk bölümünde, görme kaybıyla doğan veya görme yetisini sonradan kaybetmiş 13 kişiye hatırladıkları son görüntüyü soruyor, anlattıklarını kaleme alıyor, anlatan kişiyi ve anlatılan olayları fotoğraflıyor. Altı Nokta Körler Vakfı ve Altı Nokta Körler Derneği İstanbul Şubesi’nin desteğiyle gerçekleştirilen çalışmanın “Son Görüntü” isimli 5 kişilik bölümü, İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti etkinlikleri çerçevesinde izleyiciyle buluştu. Ardından Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi’ne bağışlanan ve 13 kişinin hikâyesine yer veren projenin tamamı, üniversitenin de katkılarıyla SSM’de sergileniyor.

Projeyi yaratırken İstanbul’un kuruluş mitinden esinlenen Sophie Calle, “körlük” ve “İstanbul”u, bu bağlamda bir araya getiriyor. Efsaneye göre, şehir, milattan önce 7. yüzyılda bir Yunan kolonisi olarak kuruluyor. Şehre, liderleri Byzas’ın eşliğinde gelen kolonistlerin, Çanakkale Boğazı’nı aşılıp Marmara Denizi’ne ulaştıklarında ilk gördükleri yer, bugünün “Kadıköy”ü olan antik kent Chalcedon oluyor. Karşı kıyının çok daha verimli toprakları yerine buraya yerleşmeyi seçen kentlilerden ötürü, Chalcedon’a

“körler şehri” adını takan kolonistlerin öyküsü, Sophie Calle’in projeye başlarken çıkış noktasını oluşturuyor. Sophie Calle, “Son İmge” ile İstanbul’a, görme yetisini kaybetmiş insanların gözünden bakıyor.

Sophie Calle, serginin **Denizi Görmek** isimli 2. bölümünde, İstanbul’da yaşayan ancak denizi hiç görmemiş insanların denizle ilk karşılaşmalarını görüntülüyor. Bu bölümde sergilenen, Fransa’nın Oscar’ı kabul edilen prestijli César ödülünü alan görüntü yönetmeni Caroline Champetier tarafından çekilen, denizle ilk defa buluşan insanların yakın plan görüntülerinin yer aldığı 10 videoda, bu çarpıcı tanışma, Sophie Calle’in anlatısıyla ziyaretçilerle buluşuyor.

Aynı bölümdeki ayrı bir odada ise bir grup çocuğun denizi ilk gördükleri anda çekilen videosu gösteriliyor. Projede yer alan kişiler, İç ve Doğu Anadolu’dan büyük göç alan Esenler Belediyesi’nin yardımlarıyla seçildi. Yeni bir gelecek arayışıyla, köklerini geride bırakarak göç ettikleri İstanbul’a eğreti halde ilişen, şehri tanımadan, onu çevreleyen denizi görmeden yaşayan, kente yabancı kalmış bu kesim, Sophie Calle’in sanatçı dürtüsünü cezbederek projeye hayat veriyor.

Serginin 3. bölümünde, Sophie Calle’in 1986’ya uzanan bir projesinden alınan anlamlı 2 cümle ziyaretçileri uğurluyor. Sanatçının, “Gördüğüm en güzel şey denizdir, öyle uzaklara uzanır ki görmez olursunuz...” ve “1986’da doğuştan kör insanlar tanıdım. Güzelliğe dair imgelerinin ne olduğunu sordum onlara. İlk yanıt veren, bana denizi anlatan adamdı...” cümlelerine, çerçevelenmiş bir deniz fotoğrafı eşlik ediyor.